

Brasserie-/IJssalon De Dwaze Herder Maastricht

natuurtoets

colofon

25 november 2013

- tekst
- productie bureau Schenkeveld
Visstraat 1, 4101 AC Culemborg

- opdrachtgever De Dwaze Herder, Maastricht
- contactpersoon van Grasveld tuin- en landschapsarchitecten, Culemborg

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Methode	5
3	Gebiedsbeschrijving	5
4	Flora en fauna.....	6
	Flora en vegetatie	6
	Vogels	7
	Zoogdieren	7
	Vissen, amfibieën en reptielen	8
	Ongewervelde dieren	8
	Conclusie	8
5	Ingreep.....	8
	Initiatief.....	8
	Effecten	9
6	Bijlagen	10

1 Inleiding

Initiatief

De Dwaze Herder is een eet- en speelgelegenheid in Maastricht, die de laatste jaren steeds groter is geworden. Een deel van de activiteiten zoals de parkeeropverloop aan de overzijde van de Slakweg past niet in het huidige bestemmingsplan. Verder bestaat er behoefte aan nog een gebouw ten behoeve van gezelschappen, de zogenaamde hoeveschuur. Deze moet de huidige partytent vervangen. Het plangebied is ca. 1,3 ha groot.

Ligging

De Dwaze Herder is gelegen aan de zuidoostelijke rand van de gemeente Maastricht ingeklemd tussen de geluidswal langs de A2, de Köbbesweg, die de A2 verbindt met de oude Rijksweg, en de Slakweg. De Dwaze Herder ligt in een gebied met typische stadsrandfenomenen als een volkstuincomplex (De Heeg), een hondenclub, kinderboerderij (De Heeg), sportvelden (De Heeg), een voormalig woonwagenkamp, een tuincentrum (Gronsveld) en een benzinstation (Swing Happy Hours).

figuur 1: ligging plangebied 'De Dwaze Herder' (rood omcirkeld)

Planologisch kader

Een deel van de huidige activiteiten en de nieuwbouw passen niet in het huidige bestemmingsplan. De gemeente Maastricht heeft daarom om een nieuw bestemmingsplan gevraagd. In de toelichting hierbij dient ook aandacht te zijn voor het aspect natuur. Volgens de huidige wetgeving moet elke ruimtelijke ingreep getoetst worden aan de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet en overig relevant natuurbeluid.

Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet regelt sedert 2002 de bescherming van een groot aantal planten- en diersoorten. Bij een ruimtelijke ingreep moet voor handelingen die strijdig zijn met de verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats of dieren in hun natuurlijke leefomgeving bij de gemeente een vergunning worden aangevraagd. Deze vergunning is onderdeel van de omgevingsvergunning. De onderzoeksplicht rust bij de initiatiefnemer. Als uit het onderzoek blijkt dat er schade optreedt moet de gemeente om de vergunning te kunnen verlenen een verklaring van geen bedenkingen (Vvgb) bij het ministerie EZ ophalen. Er worden 3 categorieën van bescherming (en daarmee toetsingskader) onderscheiden: streng beschermd – beschermd – algemeen. Om vergunning te krijgen in het geval van streng beschermde soorten zal de initiatiefnemer moeten aantonen dat er geen alternatief is en er sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang.

Natuurbeschermingswet

Sedert de Natuurschoonwet 1928 zijn gebieden aangewezen ter bescherming van de daar aanwezige natuur. Recentelijk zijn als uitvloeisel van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn zogenaamde Speciale Beschermingszones (SBZ) onderscheiden. Deze gebieden vormen samen het Nederlandse deel van Natura 2000, het Europese netwerk van natuurgebieden.

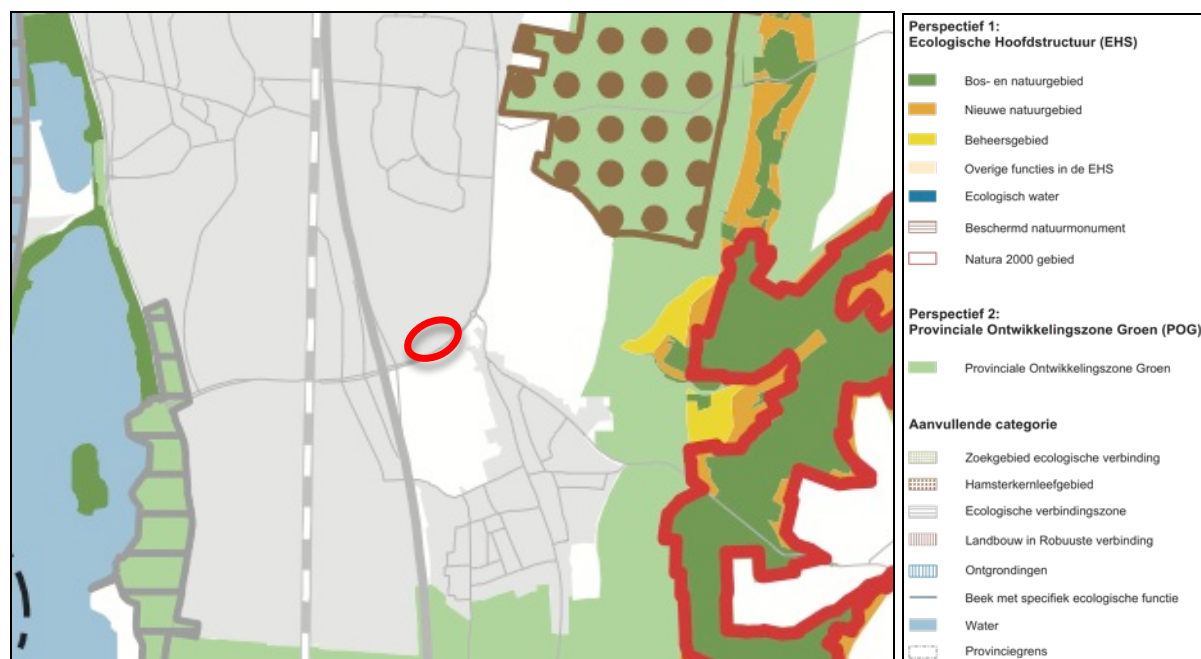
De Europese richtlijnen bepalen dat van elk project of plan dat niet direct verband houdt of nodig is voor het beheer van een SBZ, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor zo'n gebied een 'passende' beoordeling moet worden gemaakt rekening houdend met de instandhoudingsdoelstelling van het hele gebied. Het is de gewoonte om voorafgaand aan deze uitgebreide beoordeling te onderzoeken of er met betrekking tot het initiatief überhaupt broed- en wintervogels, andere planten-, diersoorten en habitattypen, waarvoor de SBZ is bedoeld in het geding zijn. Dit verslag is de weergave van een dergelijk verkennend onderzoek ook wel quick scan of voortoets genoemd. Een dergelijke voortoets wordt ook uitgevoerd voor projecten, die buiten de eigenlijke begrenzing liggen, maar wier effecten zich mogelijk wel doen gelden op de verderop gelegen natuurwaarden ('externe werking').

N.b. De Europese richtlijnen en de bescherming van de speciale beschermingszones zijn opgenomen in de nieuwe Natuurbeschermingswet. Deze is sedert oktober 2005 van kracht. Plannen, die van invloed zijn op de natuurlijke gesteldheid van een beschermd natuurmonument zijn vergunningplichtig. Ook de oude beschermde gebieden vallen onder dit nieuwe regime.

EHS

Kort geleden is ook de begrenzing van de Ecologische Hoofdstructuur van Nederland (EHS) afgerond. Het ligt in de bedoeling alle begrensde kavels voor 2018 te verwerven en in te richten en te beheren als beschermd natuurgebied. De verwerving gebeurt vooralsnog op vrijwillige basis. Voor gebieden in de EHS geldt het nee, tenzij...principe. Ingrepen hierin kunnen alleen doorgang vinden, als er geen alternatieven zijn en het initiatief van groot openbaar belang is. Het nee, tenzij-beleid is een getrapte benadering. De basis voor deze stappenbenadering is een goede beschrijving van de in het gebied voorkomende wezenlijke kenmerken en waarden. Uit onderzoek moet vervolgens blijken of deze wezenlijke waarden en kenmerken significante schade ondervinden door de ingreep.

Het plangebied zelf is geen onderdeel van de ecologische hoofdstructuur van Nederland (EHS) of Natura 2000. Wel ligt op enige afstand (> 500 m) zogenaamd Provinciaal Ontwikkelingszone Groen (POG) en weer verderop (> 800 m) Hamsterkernleefgebied (ook POG) en EHS (bestaand, nieuw en beheersgebied). Nog weer verderop (> 1.000 m) ligt het Savelsbos, zogenaamd Natura 2000-gebied (zie figuur 2).

figuur 2: begrenzing EHS, Natura 2000 en POG (Groene Waarden Zuid-Limburg, 2011)

Probleemstelling

In deze notitie wordt onderzocht in hoeverre de nieuwbouw, de herinrichting van de buitenruimte en de bestaande en nieuwe recreatieve activiteiten in strijd zijn met de verbodsbepalingen van de F&f-wet en of er dientengevolge ontheffing (ex art. 75 van de F&f-wet) van de verbodsbepalingen of een Vvgb (volgens de WABO) voor de omgevingsvergunning (handelingen met gevolgen voor beschermde planten en dieren) moet worden aangevraagd. Verder wordt de ingreep getoetst aan het provinciaal natuurbeleid (nee, tenzij-toets).

De natuurtoets is onderdeel van de toelichting.

N.b. De ingreep wordt alleen getoetst aan wetgeving op het gebied van soortbescherming en provinciaal natuurbeleid. Gebiedsbescherming zoals vastgelegd in de Natuurbeschermingswet (2005) is hier niet aan de orde. Het dichtstbijzijnde beschermde natuurgebied, het Natura 2000-gebied Savelsbos ligt op meer dan 1 km ten oosten van het plangebied. De oude en nieuwe activiteiten in de Dwaze Herder hebben geen invloed op de natuurlijke kenmerken, de instandhoudingsdoelstelling van de kwalificerende habitattypen en soorten in het bijzonder. De Dwaze Herder faciliteert recreanten, die een wandeling in het Savelsbos willen maken. Het recreatief medegebruik van het Savelsbos ja zelfs een kleine uitbreiding hiervan past prima binnen de natuurdoelstellingen van dit Natura 2000-gebied.

2 Methode

Op 20 november 2013 is het terrein bezocht om alle beschermde planten en dieren, die het plangebied en directe omgeving bewonen en gebruiken te inventariseren. Daarnaast is in de literatuur en via het natuurloket gezocht naar gegevens over de verspreiding van bijzondere soorten in de (wijde) omgeving. De verspreidingsgegevens van het natuurloket betreffen het kilometerhok 178-313 (zie figuur 3). Deze zijn als bijlage 1 opgenomen. Een kilometerhok is 100 ha en dus 80 x groter dan het plangebied.

figuur 3: ligging kilometerhokken 178-313

3 Gebiedsbeschrijving

Het plangebied ligt op de overgang van het Maasdal (afzettingen van Oost-Maarland) naar het eerste en tweede terras (afzettingen van Gronsveld en van Caberg). Het maasgrind is ter plekke van het plangebied overigens bedekt met löss van de Formatie van Twente en Eindhoven en lokale hellingafzettingen (mengsels van grind, zand en leem). Net ten noorden van het plangebied ligt een oude grindgroeve, die gedeeltelijk met vuil is opgevuld. Met de aanleg van de snelweg A2 en de aansluiting Gronsveld (Köbbsweg) rond 1970 AD is ook de geluidswal opgericht. Deze ligt tot 10 m hoger dan de omgeving. Het maaiveld rond de woning ligt op ca. +53 m NAP.

De bovengrond bestaat uit siltige leem. Het bodemtype van de ongestoorde plekken is een bergbrikgrond (met kleinspoelingshorizont maar zonder ontkalkte bovengrond) of ooivaaggrond (zonder kleinspoelingshorizont). Het grondwater zit enkele meters diep (ca. +49 m NAP).

Het gebied is al heel lang in landbouwkundig gebruik, eerst vooral als akker, maar vanaf de twintigste eeuw ook als grasland en boomgaard.

Horecagelegenheid 'De Dwaze Herder' is als zodanig ongeveer 40 jaar geleden gebouwd en sedertdien ook in fasen uitgebouwd. De inrichting van de buitenruimte als kinderboerderij is ook al decennia oud.

Inmiddels bestaat de brasserie uit het oorspronkelijke hoofdgebouw met het restaurant en de woning (bovenlaag) met daaraan geschakeld een serie lage gebouwen, die fungeren als eetgelegenheid voor groepen, garage, opslag en stal. Verder is er een terras en een grote partytent. Rondom de gebouwen is de bodem (half)verhard. De rest van het plangebied bestaat uit grasland met speeltoestellen en kleinvee. Tegenover het hoofdgebouw ligt een grasland dat fungeert als overloop voor de parkeergelegenheid. Verder wordt het plangebied aan de noordzijde begrensd door een hoogstamboomgaard.

hoofdgebouw en parkeeroverloopterrein

bijgebouwen

grasland met speeltoestellen

hoogstamboomgaard met schapen

4 Flora en fauna

Flora en vegetatie

Het gras van de parkeeroverloop, hoogstamboomgaard, kinderboerderij en speeltuinveld wordt heel intensief gebruikt. Het vegetatietype betreft de Rompgemeenschap van Ruw beemdgras en Engels raaigras (12RG01) en is tamelijk soortenarm (< 25 soorten). In de zuidoosthoek, langs de meidoornhaag en in de verlaten boomgaard staan vooral ruigte- en ruderaal soorten zoals Bijvoet, Boerenwormkruid, Eenjarig bingelkruid, Fluitekruid, Gewone berenklauw, Grote brandnetel, Heggenrank, Kleine brandnetel, Kluwenzuring, Kruldistel, Ridderzuring, Rietzwenkgras, Speenkruid, Speerdistel, Straatgras. Deze vegetaties zijn meestal een overgangsvorm van een type binnen de Klasse der ruderaal gemeenschappen (31) en een (nitrofiel) zoomvegetatie van de Zevenblad-associatie (33Aa05)¹. Aan de zuidrand staan in de berm van de Köbbesweg juist enkele soorten van schralere omstandigheden zoals Biggenkruid, Duizendblad, Frans raaigras, Gewone margriet, Jakobskruid, Rood zwenkgras, Vertakte leeuwentand, Wilde peen. Deze soorten zijn kenmerkend voor de Glanshaver-associatie (16Bb1).

Op de geluidswal ten westen van het plangebied staat de beschermde (categorie 1) Grote kaardenbol. Er zijn verder geen wettelijk beschermde plantensoorten in de zin van de Flora- en Faunawet aangetroffen. In het plangebied komen ook geen rode-lijstsoorten voor. Rode-lijstsoorten zijn soorten,

¹ Schaminee, J. e.a., 1995-1999: De vegetatie van Nederland, deel I-V; Opulus Press, Leiden.

waarvan het voorkomen in Nederland achteruitgaat. Hun voortbestaan is bedreigd. Deze hebben daarom een natuurwaarde van nationaal niveau.

meidoornhaag met Heggenrank en Grote brandnetel

geluidswal met o.a. Hondсроos en Grote kaardenbol

In de database van FLORON staan voor het betreffende kilometerhok 178-341 voor de periode 1990-2010 8 rode-lijstsoorten, 12 algemeen beschermde en 4 (streng) beschermde vaatplantensoorten vermeld (zie bijlage 1). Hiervan zijn bij de provinciale kartering in 2009 alleen Daslook, Grote kaardenbol, Wilde akelei, Wilde marjolein terug gevonden (zie www.limburg.nl).

Verder zijn er in kilometerhok 178-341 in het recente verleden (2000-2010) geen beschermde of bedreigde (korst)mos- of paddenstoelsoorten waargenomen.

Vogels

Tijdens het veldbezoek zijn de volgende vogelsoorten gehoord of gezien: Ekster, Heggenmus, Houtduif, Kauw, Kokmeeuw, Koolmees, Merel, Spreeuw, Torenvalk, Vink, Zwarte kraai.

Van genoemde soorten nestelt alleen Merel en mogelijk Spreeuw in het plangebied. Al deze vogelsoorten zijn als broedvogel streng beschermd. Daarnaast zijn van Ekster (categorie 5), Spreeuw (categorie 5), Torenvalk (categorie 5) en Zwarte kraai (categorie 5) ook de nesten jaarrond beschermd. Van de categorie 5-soorten wordt verondersteld, dat exemplaren weliswaar vaak terugkeren naar het oude nest, maar dat ze ook over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

De 13 rode-lijstsoorten, die tussen 2000 en 2010 in het kilometerhok 178-341 zijn waargenomen, betreffen waarschijnlijk vooral doortrekkers en wintergasten. Bedreigde vogels die tijdens de laatste (1998-2011) provinciale kartering in de omgeving als broedvogel zijn waargenomen zijn Grauwe vliegenvanger, Groene specht en Koekoek (zie www.limburg.nl).

Zoogdieren

Er zijn in het plangebied sporen gezien of zichtwaarnemingen gedaan van Bruine rat, Huiszittmuis, Konijn, Mol, Veldmuis en Woelrat. Deze soorten zijn niet of algemeen beschermd (categorie 1).

Aan het eind van de Slakweg ligt in de steilrand aan de noordzijde een kleine dassenburcht (3 pijpen), die op dit moment niet (door dassen) belopen is. Dassen zijn streng beschermd (categorie 3).

Ten zuiden van de Köbbsweg is aan weerszijden van de Wijngaardsvoetweg in het recente verleden veel dassenactiviteit gesignaleerd: veel sporen maar geen burcht. Mogelijk bevindt er zich een burcht binnen de muren van Kasteel Gronsveld. Aan de overzijde van de A2 in het gebied van de zuiveringsinstallatie bevindt zich wel een grote bewoonde dassenburcht. Op dit deel van de A2 zijn ook de nodige slachtoffers gevallen².

De burcht aan de Slakweg wordt nu door konijnen gebruikt. Er zitten überhaupt heel veel konijnenholen in de directe omgeving van het plangebied.

De dichtsbijzijnde burchten van de eveneens streng beschermde Hamster (categorie 3) liggen op 750 m in het akkerland tussen Bronckweg en Weg door de Grub net buiten het Hamsterkernleefgebied³.

² Schriftelijke mededeling Marc Moonen van de Stichting Das & Boom, VNC, Beek-Ubbergen, 2013.

³ Anonymus, 2006: Hamsterinventarisatie Mergelland-West, Sittard, Puth en Koningsbosch, provincie Limburg, Maastricht.

Er zijn van de omgeving van het plangebied, t.w. kilometerhok 178-341, in de periode 2000-2010 waarnemingen van 3 vleermuissoorten, waaronder Ingekorven vleermuis bekend (zie bijlage 1). De andere 2 zijn meer algemene soorten, t.w. Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger. Alle drie soorten zijn gebouwbewonend. Ze hebben kraamkolonies in spouwmuuren, achter boeiborden en op zolders. Ze verblijven soms tijdelijk achter luiken. Bij zorgvuldige inspectie van de opstallen zijn geen vleermuizen of bewoningssporen (prooiresten, keutels, meststrepen e.d.) gevonden.

De 3 andere categorie 2 of 3 beschermde zoogdiersoorten van kilometerhok 178-341 in het databestand van de Zoogdierverseniging zijn waarschijnlijk Das, Eekhoorn en Steenmarter (zie bijlage 1). Hiervan zijn buiten Das geen sporen aangetroffen in de directe omgeving van het plangebied.

gangen en holen van Veldmuis onder weggehaalde mat

ingang dassenburcht (nu door Konijn belopen) aan de Slakweg

Vissen, amfibieën en reptielen

In het plangebied zijn d.d. 20 november 2013 geen amfibieën, reptielen of vissen waargenomen. Er is geen open water in (de directe omgeving van) het plangebied. De Maas ligt op meer dan 1 km afstand.

De algemeen beschermde amfibiesoort van kilometerhok 178-341 in het databestand van RAVON is waarschijnlijk Gewone pad (zie bijlage 1).

Ongewervelde dieren

In de omgeving van het plangebied, het kilometerhok 178-341, komen voor zover bekend geen beschermde of bedreigde insectensoorten voor (zie bijlage 1). Wel is er in de omgeving 1 bedreigde en beschermde overige ongewervelde gezien. Dit betreft hoogst waarschijnlijk Wijngaardslak, die in Zuid-Limburg nog relatief vaak wordt gesignaleerd.

Conclusie

Het plangebied heeft zelf nauwelijks natuurwaarde. In de directe omgeving komen wel enkele beschermde en bedreigde diersoorten voor. Dit betreft o.a. Grote kaardenbol, Grauwe vliegenvanger, Groene specht, Koekoek, Das, Gewone dwergvleermuis, Laatvlieger, Ingekorven vleermuis, Wijngaardslak. Deze dieren gebruiken het plangebied alleen om (onregelmatig) te foerageren.

5 Ingreep

Initiatief

Naast de legalisering van bestaand gebruik betreft het initiatief de vervanging van de partytent door een horecagebouw (hoeveschuur) van 9x20 m², de vervanging van een aantal hokken door een stal van 4x6 m², de gefaseerde aanleg van een (groene) parkeergelegenheid en de aanplant van bomen en struiken. Het plangebied is ca. 1,3 ha groot. De nieuwbouw en de aanplant moeten het plangebied een minder rommelig karakter geven. Bomenrijen en hagen zorgen voor een duidelijker ruimtelijke structuur. De meeste boom- en struiksoorten passen bij de standplaats (löss) en zijn inheems.

figuur 4: inrichtingsschets nieuwbouw en buitenruimte 'De Dwaze Herder' (Grasveld Tuin- en landschapsarchitecten, 2013)

Effecten

De belangrijkste ecologische gevolgen van het initiatief hangen samen met de nieuwbouw (1), het grondverzet (2), de herinrichting van de buitenruimte (3) en het intensievere gebruik (4).

- Ad 1 Tijdens de sloop en nieuwbouw treedt door lawaai, bouwlampen en het verspreiden van vervuilende stoffen verstoring van de natuur in de omgeving op. De omvang hiervan is beperkt en reikt niet tot de beschermde natuurgebieden in de omgeving. De te verwijderen partytent en dierenhokken worden voor zover waarneembaar op dit moment door geen enkele beschermde planten- of diersoort bewoond.
- Ad 2) Bij het grondverzet voor de parkeerplaats en het bouwrijp maken van de bouwlocaties worden alleen algemeen beschermde soorten als Mol en Veldmuis verstoord of gedood. Voor dergelijke soorten hoeft sedert 2005 bij ruimtelijke ingrepen geen vergunning voor het overtreden van de verbodsbepalingen worden aangevraagd.
- Ad 3) De herinrichting van de buitenruimte, de aanplant van bomen en struiken in het bijzonder heeft positieve ecologische gevolgen. Te meer daar er vooral inheemse soorten als boom of struik geplant worden. Aanbevolen wordt plantmateriaal van autochtone oorsprong te gebruiken (zie ook www.bronnen.nl). De foergeermogelijkheden van in de omgeving voorkomende bijzondere soorten zoals Das en Groene specht worden door de herinrichting niet of nauwelijks beïnvloed. De parkeerweide was al als zodanig in gebruik en is vanwege de verstoring al marginaal voedselgebied. Verder blijft deze graszorg, zodat ook konijnen kunnen blijven voedsel zoeken.
- Ad 4) Het intensievere gebruik betekent een geringe vermeerdering van de storingsfactoren verontreiniging, verstoring (door licht, geluid en bewegingen) en verzuring. Deze geringe toename heeft in de stedelijke omgeving van het plangebied (vlakbij een drukke snelweg en andere versturende stadsrandactiviteiten) geen ecologische betekenis.

Bovengenoemde gevolgen worden hieronder eerst aan de Flora- en faunawet en vervolgens aan het provinciale natuurbeleid getoetst. Omdat de dichtstbijzijnde beschermde natuurgebieden ver weg liggen en de ingreep klein is, hoeft het initiatief niet getoetst te worden aan de bepalingen in de Natuurbeschermingswet.

Conclusie

Flora –en faunawet

Als de ingreep zich beperkt tot de hierboven beschreven gevolgen, worden er door het initiatief niet aantoonbaar verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet overtreden.

EHS

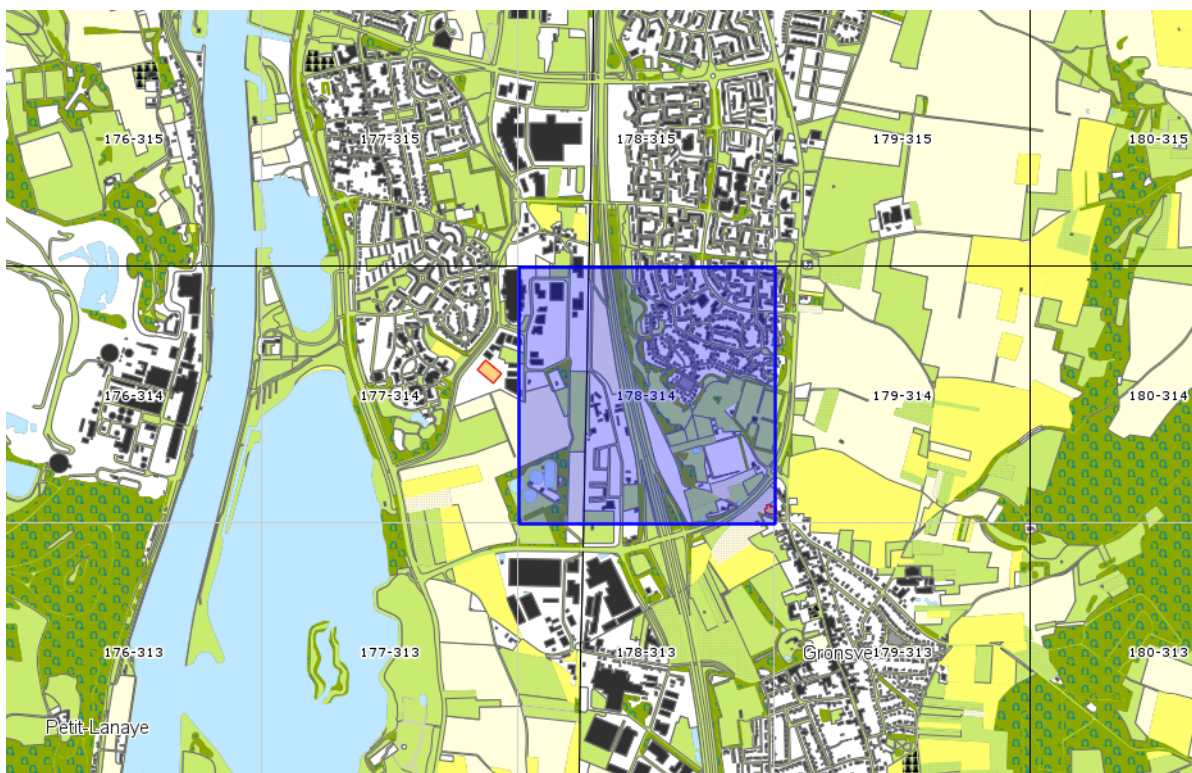
De toetsing van de ingreep aan het natuurbeleid van de provincie Limburg wordt bepaald door de vaststelling of het initiatief de wezenlijke kenmerken en waarden van het 800 m verderop gelegen natuurgebied ten oosten van de Kleine Molenweg aan de voet van het Savelsbos met grasland en hoogstamboomgaard aantast. Dat is vanwege de kleinheid van de ingreep, de grote afstand en de tussenliggende bebouwing niet het geval.

6 Bijlagen

Bijlage 1: Beknopte eenmalige levering uit de Nationale Databank Flora en Fauna, kilometerhok 178-314; Het Natuurloket, 2013.

disclaimer De Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) is de meest omvangrijke landelijke informatiebron van verspreidingsgegevens en bevat betrouwbare waarnemingen van planten en dieren in een bepaald gebied. Het systeem is in opbouw, nieuwe gegevens worden met regelmaat toegevoegd. Alle gegevens in de NDFF zijn door de Gegevensautoriteit Natuur gevalideerd. Nader (veld-)onderzoek kan noodzakelijk zijn om aanwezigheid van een soort te bevestigen of uit te sluiten.

naam project	dwaze herder
doel project	legalisering recreatieve activiteiten
datum	vr, 22/11/2013 - 15:46
ordernummer	OHNL-2013-3131
geselecteerde kilometerhokken	
178-314	

Op de volgende pagina's vindt u eerst de beknopte eenmalige levering en vervolgens de toelichting erop.

Mocht u vragen hebben dan kunt u contact opnemen met de Helpdesk van Het Natuurloket:

e-mail: info@natuurloket.nl

telefoon: 0800 2356333

178-314	vaatplanten	mossen	korstmossen	paddenstoelen	zoogdieren	vogels	amfibieën	reptielen	vissen	dagvlinders	macronachtvlinders	micronachtvlinders	libellen	sprinkhanen en krekels	overige ongewervelden	zeeorganismen
Rode-Lijstsoorten	10				3	13									1	
Ffwet soorten tabel 1	2				13		1								1	
Ffwet soorten tabel 2+3	4				6											
Ffwet vogels						34										
Hrl soorten bijlage II					1											
Hrl soorten bijlage IV					3											
aantal soorten	240				20	34	1			12	1		7		2	
volledigheid onderzoek	onbepaald	niet	niet	niet	slecht	slecht/niet	matig	niet	niet	goed	slecht	niet	slecht	niet	onbepaald	niet
onderzoeksperiode	1990-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010

Toelichting op de tabel

Soortgroepen

In de gehanteerde indeling is Overige ongewervelden een diverse groep met daarin alle wespen, bijen, mieren, netvleugelige, steenvliegen, kevers, vliegen, muggen, haften, wantsen, cicaden, luizen, schorpioenvliegen en overige insecten, spinnen, mijten, hooiwagens, duizendpoten, miljoenpoten, pissebedden, kakkerlakken, oorwormen, weinigpotigen, vlokreeften, lagere kreeftachtigen, weekdieren, slakken, ringwormen, snoerwormen en wormachtigen zoals bloedzuigers.

Onder de soortgroep Zeeorganismen vallen: hydroidpoliepen, mosdiertjes, mysisgarnalen, ribkwallen, stekelhuidigen, zakpijpen, zeepissebedden, zeepokken, eendenmossels, krabbezakjes, zeespinnen en grote kreeftachtigen (kreeften, krabben en garnalen). Dit betekent dat waarnemingen van de Europese kreeft (*Astacus astacus*) en andere in zoetwater levende rivierkreeften onder Zeeorganismen te vinden zijn. Zeezoogdieren zijn te vinden onder Zoogdieren.

Rode-Lijstsoorten

In de tabel staat voor elk kilometerhok per soortgroep vermeld hoeveel soorten op de Rode Lijst staan. Rode Lijsten worden formeel vastgesteld door het ministerie van LNV. De gehanteerde Rode Lijsten zijn (inclusief link naar website van ministerie van LNV met verwijzing naar pdf van het besluit):

vaatplanten:	Besluit Rode Lijsten 5 november 2004
mossen:	Besluit Rode Lijsten 5 november 2004
korstmossen:	Besluit Rode Lijsten 5 november 2004 ¹
paddenstoelen:	Besluit Rode Lijsten 5 november 2004 ²
zoogdieren:	Besluit Rode Lijsten 4 september 2009
vogels:	Besluit Rode Lijsten 5 november 2004
amfibieën:	Besluit Rode Lijsten 4 september 2009
reptielen:	Besluit Rode Lijsten 4 september 2009
vissen:	Besluit Rode Lijsten 5 november 2004
dagvlinders:	Besluit Rode Lijsten 4 september 2009
macronachtvlinders:	geen Rode Lijst
micronachtvlinders:	geen Rode Lijst
libellen:	Besluit Rode Lijsten 5 november 2004
sprinkhanen en krekels:	Besluit Rode Lijsten 5 november 2004
overige ongewervelden:	Besluit Rode Lijsten 5 november 2004 ³
zeeorganismen:	geen Rode Lijst

Ffwet soorten tabel 1

Alle soorten van tabel 1 van de Flora- en faunawet, te vinden in de pdf op de website van het ministerie van LNV ([beschermde soorten van de Flora- en faunawet](#)).

¹ Na vaststelling van de Rode Lijst is gebleken dat *Haematomma ochroleucum* onterecht op de Rode Lijst stond; deze is er vervolgens van afgehaald ([verantwoording Database Soorten in wetgeving en beleid](#)).

² De Rode Lijst voor paddenstoelen uit 2009 is nog niet geïmplementeerd in de NDFF; hier vindt u het Besluit: [Besluit Rode Lijsten 4 september 2009](#).

³ het gaat hier om besluiten voor de soortgroepen bijen, kokerjuffers, steenvliegen, haften, platwormen en land- en zoetwaterweekdieren.

Ffwet soorten tabel 2+3

Soorten van tabel 2 en 3 van de Flora- en faunawet, te vinden in de pdf op de website van het ministerie van LNV ([beschermde soorten van de Flora- en faunawet](#)).

Ffwet vogels

Alle vogelsoorten, behalve exoten, zijn beschermd krachtens de Flora- en faunawet.

Hrl soorten bijlage II

In de Europese Habitatrichtlijn staan in Bijlage II de soorten waarvoor beschermde gebieden moeten worden aangewezen. Op de site van het ministerie van LNV kunt u een overzicht vinden van de soorten ([beschermde soorten Habitatrichtlijn Bijlage II](#)). Welke gebieden dit zijn is per soort op te zoeken via [Natura 2000-gebieden](#).

Hrl soorten bijlage IV

In de Europese Habitatrichtlijn staan op Bijlage IV de soorten aangewezen die strikt beschermd zijn; de meeste soorten staan in tabel 3 van de Flora- en faunawet. Op de website van het ministerie van LNV kunt u een overzicht vinden: [beschermde soorten Habitatrichtlijn Bijlage IV](#).

Aantal soorten

Het totaal aantal soorten per soortgroep per kilometerhok in de periode zoals aangegeven. Meegenomen zijn alle waarnemingen:

- die geheel of gedeeltelijk binnen de selectie liggen;
- die zijn gevalideerd en daarbij de classificatie 'betrouwbaar' hebben meegekregen;
- waarvan de bronhouder heeft aangegeven dat ze uitgeleverd mogen worden.

Indien er een asterisk (*) in het veld staat betekent dit dat een deel van de waarnemingen pas na expliciete toestemming van de bronhouder mag worden uitgeleverd. Het kan dus zijn dat in de Eenmalige levering niet alle waarnemingen worden geleverd die optellen tot de Beknopte eenmalige levering. Ook kan het zijn dat deze gegevens later worden geleverd.

Volledigheid onderzoek

Voor elke soortgroep is aangegeven hoe volledig een specifiek kilometerhok is onderzocht. Er wordt hierbij gewerkt met een normering in maximaal 5 klassen: Niet, Slecht, Matig, Redelijk en Goed onderzocht. In onderstaande toelichting is per soortgroep aangegeven welke regels hierbij gehanteerd zijn en over welke periode.

Vaatplanten (1990 – 2010)

Om de volledigheid van onderzoek vast te stellen wordt het soortenaantal per kilometerhok vergeleken met het gemiddeld soortenaantal van een kilometerhok in dezelfde regio. Dit aantal is afhankelijk van onder andere bodemtype, waterhuishouding, schaal van het landschap en bodemgebruik. Daarom is de indeling van Nederland in 38 ecodistricten gebruikt als regio-indeling. Het gemiddeld aantal soorten per kilometerhok is bepaald aan de hand van inventarisaties uit het verleden. De aanname hierbij is dat de in het verleden vastgestelde floristische waarden een goede basis vormen voor een benadering van de actuele waarden. Het gemiddeld aantal aangetroffen soorten per kilometerhok loopt van 127 (grote, recente polders) tot 306 (kalkrijke duinen).

klasse	definitie
goed	aantal soorten is groter dan het gemiddelde van het ecodistrict minus de standaarddeviatie
redelijk	n.v.t.
matig	overige gevallen
slecht	aantal soorten per kilometerhok is kleiner dan 26 of, als het aantal soorten kleiner is dan het gemiddelde van het ecodistrict, minus tweemaal de standaarddeviatie.
niet	geen waarnemingen

Mossen (2000 – 2010)

Gegevens van mossen zijn veelal afkomstig van natuurgebieden en stedelijk gebied. De meeste bedreigde mossoorten komen vooral voor op vochtige plaatsen en in bossen.

klasse	definitie
goed	meer dan 30 soorten
redelijk	11-30 soorten
matig	1-10 soorten
slecht	n.v.t.
niet	geen waarnemingen

Korstmossen (2000 – 2010)

Gegevens van korstmossen zijn voornamelijk afkomstig van bos, heide en stuifzand, laanbomen en muren van oude gebouwen. Korstmossen kunnen in alle seizoenen worden gevonden.

klasse	definitie
goed	meer dan 20 soorten
redelijk	11-20 soorten
matig	1-10 soorten
slecht	n.v.t.
niet	geen waarnemingen

Paddenstoelen (2000 – 2010)

Om de volledigheid van een inventarisatie te definiëren zouden voor elk kilometerhok naast de aantallen waarnemingen en soorten ook specifieke biotoopkenmerken moeten worden meegewogen. Voor paddenstoelen is een dergelijke weging nog niet op landelijke schaal mogelijk. Vooralsnog wordt uitgegaan van het globale (niet statistisch onderbouwde) ervaringsfeit dat een "serieus" onderzoek in een hok in een goede tijd minstens een bepaald aantal verschillende soorten moet opleveren, met een eveneens globale correctie voor het feit dat dit aantal in een "goed" hok met minder waarnemingen wordt bereikt dan in een "slecht" hok.

klasse	definitie
goed	250 of meer soorten; of 1000 of meer waarnemingen
redelijk	overige gevallen
matig	n.v.t.
slecht	minder dan 50 soorten; of minder dan 100 waarnemingen
niet	geen waarnemingen

Zoogdieren (2000 – 2010)

Voor zoogdieren is de onderzoekskwaliteit voor een kilometerhok bepaald op grond van twee aspecten die voor de totaalscore worden opgeteld.

1. het aantal waargenomen soorten sinds het jaar 2000

aantal soorten	aantal punten
1	0
2-4	5
5-9	10
10-99	15

2. uitvoering van een of meerdere projecten van het Netwerk Ecologische Monitoring of het VerspreidingsONderzoek LandZoogdieren (VONZ), waarin de aanwezigheid van een bepaalde set soorten (bijvoorbeeld muizen en spitsmuizen of vleermuizen) systematisch bepaald wordt.

NEM- of VONZ-project	aantal punten
braakbalmonitoring	15
vleermuiswintertellingen	30
muizen vangen met inloopvallen	30
vleermuiszoldertellingen	30
hazelmuistellingen	10

klasse	definitie
goed	100 – 1000 punten
redelijk	65 – 99 punten
matig	25 – 64 punten
slecht	0 – 24 punten
niet	geen waarnemingen

Vogels (2000 – 2010)

In de regel wordt er bij vogels onderscheid gemaakt tussen broedvogels (reproducen) en water- en wintervogels (foerageren en pleisteren). Voor beide wordt in de tabel de onderzoeksvolledigheid gegeven, eerst broedvogels, dan water- en wintervogels.

Voor het bepalen van de volledigheid van onderzoek wordt niet alleen gekeken naar het aantal vastgestelde soorten maar ook naar de onderzoeksintensiteit (is een gebied c.q. kilometerhok voldoende bekeken om iets te zeggen over het voorkomen van de vogelbevolking). Losse waarnemingen worden in deze berekening niet meegenomen.

Broedvogels

In de jaren 1998-2000 is er in het kader van het *Atlasproject* van de Nederlandse Broedvogels in geheel Nederland gewerkt aan het vergaren van broedvogeldata op het niveau van kilometerhokken. In besloten tot halfopen landschappen wordt 70-80% van de werkelijk in een kilometerhok aanwezige soorten vastgesteld. In open landschappen wordt uitgegaan van minimaal 80-100%. Een kilometerhok waar atlaswerk heeft plaatsgevonden wordt als redelijk onderzocht gekwalificeerd.

Het *Landelijk Soortenonderzoek Broedvogels (LSB)* is in zijn huidige opzet in 1996 van start gegaan. Het richt zich op het jaarlijks verzamelen van de aantallen broedgevallen van in kolonies broedende soorten en de aantallen broedgevallen van zeldzame soorten. Van een selectie van zeldzame broedvogelsoorten wordt hierbij ook de verspreiding jaarlijks in kaart gebracht. Van de kolonievogelsoorten mag uitgegaan worden van een vrijwel landdekkende inventarisatie.

Een kilometerhok is matig onderzocht als er na 1993 drie of meer keren een kolonie- en/of zeldzame soort is gemeld.

Het *Broedvogel Monitoring Project (BMP)* is in 1984 van start gegaan en heeft tot doel de aantalveranderingen van min of meer algemene vogelsoorten te volgen. In vaste proefvlakken van 15 tot 500 hectare groot verspreid over Nederland wordt jaarlijks een vaste selectie aan soorten onderzocht. De selectie van soorten kan bestaan uit alle soorten of uit een set van bijzondere soorten, bijvoorbeeld alleen weidevogels (BMP-W). Een kilometerhok is goed onderzocht als er na 1995 twee keer een proefvlak is onderzocht. Als er een BMP-W proefvlak is onderzocht is het kilometerhok redelijk onderzocht.

klasse	definitie
goed	na 1995 twee keer een proefvlak BMP
redelijk	proefvlak BMP-W; of atlasproject 1998-2000
matig	drie of meer keer een kolonie- of zeldzame soort (LSB) gemeld
slecht	n.v.t.
niet	geen waarnemingen

Water- en wintervogels

Vanaf seizoen 1992/93 is de coördinatie van de *watervogeltellingen* ondergebracht bij SOVON. Het gaat daarbij om de maandelijkse ganzen- en zwanentellingen, maandelijkse tellingen van de Zoete Rijkswateren, de midwintertelling in januari en tellingen in de Waddenzee. Bij een evaluatie van deze verscheidenheid aan watervogelprojecten, bleek de genoemde opzet niet geheel te voldoen. Door de projectmatige aanpak bleef de informatie over het voorkomen van watervogels versnipperd. Met ingang van het winterhalfjaar 2000/01 is het netwerk aan telgebieden uitgebreid, wordt het merendeel van de belangrijke watervogelgebieden in het winterhalfjaar maandelijks geteld en worden alle projectresultaten in een gezamenlijk rapport opgenomen.

Een kilometerhok is goed onderzocht als er >25 maanden geteld is in de laatste 5 jaar. Als er >10 en <25 maanden is geteld in de laatste 5 jaar is het hok redelijk onderzocht. >5 en <10 maanden geteld is matig onderzocht.

Het *Punt Transect Tellingenproject (PTT)* is het oudste monitoringproject van SOVON en werd in 1978 in het leven geroepen omdat van veel, vooral algemeen voorkomende, wintervogels vrijwel niets bekend was over de aantalsontwikkelingen binnen Nederland. De doelstellingen van het door SOVON en het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) opgezette project waren (a) het volgen van de aantalsontwikkelingen van zoveel mogelijk soorten winter- en trekvogels door de jaren heen, zo mogelijk in relatie tot de achterliggende oorzaken en (b) het volgen van de veranderingen in de verspreiding van winter- en trekvogels. De uitvoering van het project is op alle punten gestandaardiseerd en houdt in dat waarnemers puntsgewijs op een vaste route gedurende een vaste tijd alle vogels tellen.

Als er minimaal 2 punten meerjarig zijn onderzocht is het kilometerhok matig onderzocht. In alle andere gevallen is het kilometerhok slecht onderzocht.

klasse	definitie
goed	watervogeltellingen gedurende meer dan 24 maanden in de afgelopen 5 jaar
redelijk	watervogeltellingen gedurende 11 tot 24 maanden in de afgelopen 5 jaar
matig	meerjarig PTT van minimaal 2 punten; of watervogeltellingen gedurende 5 – 10 maanden in de afgelopen 5 jaar
slecht	niet minimaal 2 punten meerjarig PTT; of watervogeltellingen gedurende minder dan 5 maanden in de afgelopen 5 jaar
niet	geen waarnemingen

Amfibieën (2000 – 2010)

Het aantal waarnemingen is in eerste instantiebepalend voor de onderzoekskwaliteit. Daarnaast worden er correcties toegepast op basis van de periode waarin de waarnemingen zijn gedaan en op basis van de aantallen soorten die wel of niet op de Rode Lijst staan.

klasse	definitie
goed	meetnetactiviteit in het kilometerhok; of meer dan 15 waarnemingen
redelijk	8 – 14 waarnemingen
matig	3 – 7 waarnemingen
slecht	1 – 2 waarnemingen
niet	geen waarnemingen

correctie 1

Voor elke soort zijn zogenaamde “vroeg” en “late” perioden van waarnemingen vastgesteld. Indien er in een kilometerhok meerdere waarnemingen uit de vroeg en de late periode zijn gedaan, wordt een klasse hoger aan het kilometerhok gekoppeld.

waarneming van:	periode
een willekeurige salamander in de periode februari – april	vroeg
een Gewone pad, Heikikker of Bruine kikker in de periode februari – juni	vroeg
een willekeurige salamander in de periode mei – augustus	laat
een willekeurige pad of kikker in de periode mei – augustus NIET zijnde van de Gewone pad of Heikikker of Bruine kikker	laat

correctie 2

Bovenop de bovenstaande indeling en eerste correctie vindt nog een tweede correctie plaats als onderstaande geldt. Dit gebeurt alleen indien er sprake is van een exacte overeenkomst; is dat niet het geval dan vindt er geen verdere correctie plaats.

aantal Rode-Lijstsoorten	aantal soorten niet op de Rode Lijst	correctie
1 of meer	5 of meer	een klasse hoger
2 of meer	4	een klasse hoger
3 of meer	3	een klasse hoger
1 of meer	0	een klasse lager indien Matig, Redelijk of Goed onderzocht

Reptielen (2000 – 2010)

Het aantal waarnemingen is in eerste instantie bepalend voor de onderzoekskwaliteit. Daarnaast worden er correcties toegepast op basis van de periode waarin de waarnemingen zijn gedaan en op basis van de aantallen soorten die wel of niet op de Rode Lijst staan.

klasse	definitie
goed	meetnetactiviteit in het kilometerhok; of meer dan 8 waarnemingen
redelijk	4 – 7 waarnemingen
matig	2 – 3 waarnemingen
slecht	1 waarneming
niet	geen waarnemingen

correctie 1

Voor elke soort zijn zogenaamde “vroeg” en “late” perioden van waarnemingen vastgesteld. Indien er in een kilometerhok meerdere waarnemingen uit de vroeg en de late periode zijn gedaan, wordt een klasse hoger aan het kilometerhok gekoppeld.

waarneming in de maanden:	periode
februari - mei	vroeg
juni - augustus	laat

correctie 2

Bovenop de bovenstaande indeling en eerste correctie vindt nog een tweede correctie plaats als onderstaande geldt. Dit gebeurt alleen indien er sprake is van een exacte overeenkomst; is dat niet het geval dan vindt er geen verdere correctie plaats.

aantal Rode-Lijstsoorten	correctie (indien mogelijk)
als Gladde slang is gezien	een klasse hoger
als naast Gladde slang ook andere soort gezien	twee klassen hoger
als of Adder of Ringslang of Hazelworm of Muurhagedis gezien	eenklasse hoger

Vissen (2000 – 2010)

De inventarisatieactiviteit voor vissen is hoofdzakelijk gebaseerd op het aantal aangetroffen soorten en het aantal bezoeken per kilometerhok. In de goed onderzochte hokken wordt een goed beeld verwacht van de kwalitatieve samenstelling van de visfauna in de genoemde onderzoeksjaren. Aanvullingen op deze soortenlijst kunnen voornamelijk nog verwacht worden bij toepassing van andere vismethodieken en/of veranderende milieumomstandigheden of uitbreiding van verspreidingsgebieden van individuele soorten.

Van de redelijk onderzochte hokken wordt geen volledig beeld verwacht van de kwalitatieve samenstelling van de visfauna. Aanvullingen kunnen verwacht worden door meer veldwerk, toepassing van andere vismethodieken en/of veranderende milieumomstandigheden of uitbreiding van verspreidingsgebieden van individuele soorten. Slecht onderzocht zijn alle kilometerhokken die niet in een van beide bovengenoemde categorieën vallen.

De waarnemingen in het databestand van RAVON hebben hoofdzakelijk betrekking op vangsten met een steeknet. Elk vangstmiddel is echter selectief: het steeknet levert vooral veel jonge vis op en kleinere vissoorten. Juist veel van deze kleinere soorten vallen onder de Flora- en faunawet of de Habitatrictlijn. Het schepnet is met name geschikt voor kwalitatieve bemonstering van kleinere watertypen als beken, sloten, weteringen en poelen. Voor meer kwantitatieve bemonsteringen worden doorgaans andere methodieken toegepast.

klasse	definitie
goed	10 of meer soorten
redelijk	5 – 9 soorten; of 3 – 4 soorten, waarbij verhouding "aantal waarnemingen:aantal soorten" 2 of groter
matig	3 – 4 soorten, waarbij verhouding "aantal waarnemingen:aantal soorten" kleiner dan 2
slecht	1 – 2 soorten
niet	geen waarnemingen

Dagvlinders (2000 – 2010)

Dagvlinders vliegen niet gedurende het gehele jaar. Sommige soorten vliegen in een generatie, die vaak niet meer dan vier tot zes weken als vlinder aanwezig is. De in het bestand opgeslagen waarnemingen zijn grotendeels gebaseerd op de waarnemingen van vlinders en slechts incidenteel op die van eitjes, rupsen of poppen. De momenten in een jaar dat in een kilometerhok naar vlinders is gekeken bepaalt dus de kans dat de aanwezige soorten allemaal gezien zijn. Voor de bepaling van de volledigheid van het onderzoek is dan ook gekeken naar de spreiding van de bezoeken over het seizoen in een kilometerhok waarbij aangenomen wordt dat in zeelei, laagveen- en rivierengebieden gemiddeld minder soorten worden vastgesteld. Voor elke periode in het jaar dat het zinvol is om naar vlinders te kijken wordt een puntenaantal toegekend. Hierbij wordt niet meer gekeken naar het aantal waarnemingen in die periode.

periode	week	punten
A 1 januari – 31 maart en/of 30 september – 31 december	1 – 13, 40 – 52	1
B 1 april – 12 mei	14 – 19	1
C 13 mei – 9 juni	20 – 23	3
D 10 juni – 7 juli	24 – 27	2
E 8 juli – 4 augustus	28 – 31	4
F 5 augustus – 29 september	32 – 39	2
G geen datum, wel jaar	0	1

klasse	definitie
goed	hogere zandgronden, duingebied en Zuid-Limburg: 10 of meer punten zeeklei, laagveen en rivierengebied: 8 of meer punten
redelijk	hogere zandgronden, duingebied en Zuid-Limburg: 5 – 9 punten zeeklei, laagveen en rivierengebied: 5 – 7 punten
matig	3 – 4 punten
slecht	1 – 2 punten
niet	0 punten

Nachtvliners (micro's en macro's)

De groepen van macro- en micronachtvliners zijn soortenrijke groepen. Uit ervaring is gebleken dat het niet makkelijk is om alle soorten die in een hok voorkomen binnen enkele bezoeken en met slechts enkele onderzoeksmethoden vast te stellen. Goed nachtvlinderonderzoek bestaat daardoor eigenlijk uit het veelvuldig bezoeken van een gebied gedurende vele jaren en in vele seizoenen met verschillende technieken (licht, stroopsmeren, zichtwaarnemingen, etc.). Pas dan kan er een completere indruk bestaan van het werkelijke aantal soorten dat er voor komt. Om een indicatie te hebben van de soortenrijkdom in een gebied is het noodzakelijk de kennis van de omliggende hokken te betrekken bij de bepaling voor een onderzoeksdekking. De nu gehanteerde methode gaat uit van de verhouding tussen het aantal waargenomen soorten en het aantal theoretisch waar te nemen soorten. Dit geschiedt voor beide soortgroepen apart. Dat moet ook wel, want het aantal waarnemers, het aantal soorten en het aantal waarnemingen per groep verschilt enorm.

Voor beide soortgroepen wordt per kilometerhok het aantal soorten bepaald dat er is vastgesteld en het aantal soorten dat er theoretisch zou kunnen voorkomen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de kennis over omliggende hokken. De verhouding van beide aantallen resulteert in het algemeen in een zeer laag getal, want vaak ligt het aantal waargenomen soorten enorm veel lager dan het aantal te verwachten soorten. De oorzaak is meestal dat er nog niet voldoende onderzoek is geweest in een gebied. De resulterende waarden worden nu verder geclassificeerd op basis van het oordeel van een expert.

klasse	definitie; percentage aangetroffen soorten van theoretisch totaal aantal
goed	21% – 100%
redelijk	7% - 20%
matig	4% - 6%
slecht	0% - 3%
niet	geen waarnemingen

Libellen (2000 – 2010)

Libellen vliegen niet gedurende het gehele jaar. De meeste soorten vliegen in een generatie, die vaak niet meer dan zes tot acht weken duurt. De waarnemingen zijn gebaseerd op de waarnemingen van libellen en slechts incidenteel op die van larven of larvenhuidjes. De momenten in een jaar dat in een kilometerhok naar libellen is gekeken bepaalt dus de kans dat de aanwezige soorten allemaal gezien zijn. Voor de bepaling van de volledigheid van het onderzoek is dan ook gekeken naar de hoeveelheid waarnemingen in een kilometerhok en het aantal maanden dat er waarnemingen zijn gedaan.

klasse	definitie
goed	waarnemingen uit meer dan 3 maanden; of meer dan 10 waarnemingen uit 2 of 3 maanden; of meer dan 25 waarnemingen uit minimaal 1 maand
redelijk	10 of minder waarnemingen uit 2 of 3 maanden; of minder dan 26 waarnemingen uit 1 maand
matig	10 of minder waarnemingen, waarbij de gezamenlijke set van waarnemingen uit maximaal 1 maand
slecht	n.v.t.
niet	geen waarnemingen

Sprinkhanen (2000 – 2010)

Bijna alle soorten sprinkhanen zijn in de nazomer aan te treffen. Het is daardoor mogelijk om tijdens twee bezoeken de sprinkhaanfauna van een gebied goed in kaart te brengen (onderzoeksintensiteit = goed). Als er slechts 1 bezoek aan een gebied is afgelegd kunnen er soorten zijn gemist (onderzoeksintensiteit = matig). De categorieën slecht en redelijk worden dus niet ingevuld.

klasse	definitie
goed	2 bezoeken aan het gebied gebracht
redelijk	n.v.t.
matig	1 bezoek aan het gebied gebracht
slecht	n.v.t.
niet	geen waarnemingen

Overige ongewervelden

Deze groep is een bundeling van zes verschillende soortgroepen met beleidsrelevante soorten (de Habitatrictlijn, de Flora- en faunawet en de Rode Lijst). Het gaat om: bijen, kevers, mieren, bloedzuigers en mollusken van de Habitatrictlijn. Omdat het groepen betreft met een ver uiteenlopende biologie en ecologie zijn de methoden en perioden van waarnemen en gegevens verzamelen niet eenduidig. Bovendien betreft het hier gepresenteerde bestand een opsomming van deze verschillende groepen. Daardoor kan een indicatie voor de bepaling van de volledigheid niet gegeven worden.

Zeeorganismen

De groep van zeeorganismen is erg divers. Voor deze soortgroep is nog geen systematiek uitgewerkt om onderzoeksvolledigheid te bepalen. Er zijn echter wel vaste duiklocaties langs de kust die frequent worden onderzocht door waarnemers van ANEMOON. Voor deze locaties wordt aangenomen dat ze goed zijn onderzocht.

klasse	definitie
goed	vaste duiklocaties ANEMOON
redelijk	n.v.t.
matig	n.v.t.
slecht	n.v.t.
niet	geen waarnemingen

tekstversie d.d. 24 augustus 2010